

دانشگاه اصفهان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه علوم قرآن و حدیث

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس

دوره دکتری علوم قرآن و حدیث

مصوب نهمین جلسه شورای دانشگاه

۹۳/۰۴/۰۸

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه آموزشی دوره دکتری علوم قرآن و حدیث

گروه: علوم قرآن و حدیث

رشته: علوم قرآن و حدیث

دوره: دکتری علوم قرآن و حدیث

مشخصات کلی دوره دکتری علوم قرآن و حدیث در سه فصل تنظیم شده است

فصل اول

۱- مقدمه رشته علوم قرآنی را می توان از جمله رشته هایی دانست که مولود مبارک انقلاب اسلامی است. از آنجاکه مبانی درسی این رشته مبتنی بر دو منبع شناخت اصلی و وحیانی شریعت اسلامی یعنی قرآن و حدیث است و باورها و رویکردهای آحاد جامعه اسلامی در پرتو این دو منبع تبلور می یابد تعلیم و تعلم و تحقیق و پژوهش در این دو حوزه جهت شناخت و تبیین مبانی دینی و اصلاح پیش ها و رویکردها امری اجتناب ناپذیر است. در راستای تحقق این امر، بدیهی است همه مجامع علمی کشور اعم از حوزه های علمیه و دانشگاهها در صدد تعمیق مباحث نظری و روش شناسی و استدلالی و اعلام موضع علمی در برابر اندیشه های وارداتی از جانب پژوهشگران غیر مسلمان متعهد با غیر متعهد برآیند. بحمد الله در دانشگاه اصفهان این رشته در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد با موفقیت به فعالیت های آموزشی و پژوهشی خود ادامه می دهد و هم اکنون پس از پذیرش ۵ دوره دانشجوی در کارشناسی ارشد و ایجاد دوره دکتری و پذیرش دو دوره دانشجوی دکتری بر آن است که در ارائه بهتر و وسیع تر پژوهش های کارآمد قرآنی بیش از پیش تاثیر گذار باشد.

۲- تعریف

دوره دکتری علوم قرآن و حدیث عالیترین دوره تحصیلی تخصصی نظام آموزشی عالی در زمینه ی علوم قرآن و حدیث است که دانشجو پس از گذراندن مجموعه ای هماهنگ از فعالیتهای آموزشی و پژوهشی در پایان دوره به اخذ مدرک دکتری نایل می شود.

۳- اهداف

- تربیت محقق و متخصص در رشته ی علوم قرآن و حدیث به منظور رفع نیازهای فکری کشور جمهوری اسلامی
- گسترش مرزهای دانش در رشته ی مربوط
- زمینه سازی برای پرورش صاحب نظر برای مقاطع تحصیلی در زمینه ی علوم قرآن و حدیث
- زمینه سازی و ایجاد بستر مناسب برای افزایش توان و مهارت لازم به منظور ارائه نظریه های نوین و تولید علم
- پرورش نیروهای توانمند جهت دفاع از اندیشه های قرآن، تفسیری، حدیثی و پاسخ به پرسشهای بنیادین در حوزه علوم قرآن و حدیث
- نظام مند کردن میراث علمی قرآن پژوهان و محدثین جهان اسلام

۴- واحد های درسی

واحد های درسی این دوره اعم از آموزشی و پژوهشی ۳۶ واحد است که شامل ۱۲ واحد اصلی و ۶ واحد اختیاری در مرحله آموزشی و ۱۸ واحد پایان نامه در مرحله پژوهشی است. در ضمن گروه علوم قرآن و حدیث مجاز است تا سقف ۶ واحد جبرانی در این دوره لحاظ کند که به حسب صلاحدید و تشخیص گروه تصمیم گیری می شود.

جدول دروس اصلی - تخصصی دکتری علوم قرآن و حدیث

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ملاحظات
۱	تفسیر پژوهی (۱)	۲	
۲	تفسیر پژوهی (۲)	۲	
۳	قرآن پژوهی (۱)	۲	
۴	قرآن پژوهی (۲)	۲	
۵	رجال حدیث (۱)	۲	
۶	فقه الحدیث	۲	
	جمع	۱۲	
	رساله	۱۸	

جدول دروس اختیاری دکتری علوم قرآن و حدیث

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ملاحظات
۱	قرآن و عهدین	۲	
۲	احادیث موضوعه	۲	
۳	زبان قرآن	۲	
۴	علوم و فنون قرائات	۲	
۵	جریان شناسی علوم قرآن و حدیث	۲	
۶	رجال حدیث (۲)	۲	
	جمع	۱۲	

جدول دروس جبرانی دکتری علوم قرآن و حدیث از کارشناسی ارشد

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ملاحظات
۱	روشهای تفسیری	۲	
۲	تاریخ قرآن و قرانات	۲	
۳	ترجمه و اعراب عالی	۲	
۴	فقه الحدیث	۲	
۵	علم رجال	۲	
۶	علوم قرآنی تخصصی (۱)	۲	
		۱۲	

- دانشجویان رشته های غیر مرتبط با تشخیص گروه موظف به اخذ برخی از دروس جبرانی هستند.

تفسیر پژوهی (۱)
Commentary Studies (1)

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اصلی - تخصصی	پیشنیاز: ندارد

هدف درس :

بررسی و تحلیل آراء مفسران در موضوعات اخلاقی، تربیتی و فقهی

رئوس مطالب :

- بررسی و تحلیل آراء مفسران در تفسیر آیات اخلاقی و تربیتی سوره هایی مانند :

«تحریم، حجرات، حشر، منافقون، سوره احزاب»

- بررسی و تحلیل آراء فقهی در تفسیر آیات احکام مانند :

«آیات احکام: صلاه، خمس، حج، نکاح» و آیاتی مانند:

«۱۸۴/بقره، ۲۱۹/بقره، ۲۲۲/بقره، ۲۳۳/بقره، ۲۵/نساء، ۳۴/نساء، ۶/مائده، ۳۹/روم»

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+		+	+

بازدید : -

منابع اصلی:

- راوندی، ق. (۱۴۰۵ق). فقه القرآن فی شرح آیات الاحکام، قم: نشر کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی.

- شهید ثانی، ز.ع. (۱۴۰۴ق). مسالك الافهام الی آیات القرآن، قم: نشر دارالهدی.

- فاضل مقداد، م.ع. (۱۳۸۴). کنز العرفان فی فقه القرآن، قم: نشر نوید اسلام.

- طباطبایی، م.ح. (۱۴۱۷ق). المیزان فی تفسیر القرآن، قم: انتشارات اسلامی.

- طبرسی، ف.ح. (۱۳۷۹ق). مجمع البیان لعلوم القرآن، بیروت: دار احیاء التراث العربی

- طیب، ع.ح. (۱۳۷۸). اطيّب البیان فی تفسیر القرآن، تهران: انتشارات اسلام.

- مقدس اردبیلی. (بی تا). زبده البیان فی احکام القرآن، بی جا.

- نرم افزار جامع التفاسیر.

- نرم افزار مکتبه الشامله.

- نرم افزار کتابخانه اهل بیت

تفسیر پژوهی (۲)
Commentary Studies (2)

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اصلی - تخصصی	پیشنیاز: ندارد

هدف درس:

بررسی و تحلیل آراء مفسران در موضوعات کلامی، فلسفی و عرفانی

رئوس مطالب:

- بررسی و تحلیل آراء کلامی فلسفی در تفسیر آیات پیرامون توحید و نبوت و معاد و امامت مانند:
«فرجام شناسی، معاد جسمانی، رؤیت خداوند، مواجهه کفار و مومنین با حقیقت رستاخیز، جزاء و عقاب، میزان و حساب، خلود، تجسم اعمال، عصمت، سهوالتی، خطاب و عتاب، معراج، رجعت، ولایت، مزد رسالت، موده القربی، خمس، فیء، بیعت»

- بررسی و تحلیل آراء عرفانی مفسران در تفسیر آیات قرآنی مانند:
«مفاهیم عرفانی ولایت، اسماء الهی و معرفت شهودی»

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+		+	+

بازدید: _

منابع اصلی:

- ابو حیان اندلسی، م.ی. (۱۴۲۰ ق). البحر المحيط فی التفسیر، بیروت: دارالفکر.
- بیضاوی، ع.ع. (۱۴۱۸ ق). انوار التنزیل و اسرار التاویل، بیروت: دار احیاء التراث العربی.
- رازی، م. (بی تا). شرح اسماء الحسنی (لوامع البینات فی الاسماء). به کوشش طه عبدالرؤف سعد، بیروت، دارالکتاب العربی

- زحیلی، و، م. (۱۴۲۲ق). التفسیر الوسیط، دمشق: دارالفکر.
- طباطبایی، م، ح. (۱۴۱۷ق). المیزان فی تفسیر القرآن، قم: انتشارات اسلامی.
- طبرسی، ف، ب. (۱۳۷۹ق). مجمع البیان لعلوم القرآن، بیروت: داراحیاء التراث العربی.
- طوسی، م، ح. (بی تا). التبیان فی تفسیر القرآن، بیروت: داراحیاء التراث العربی.
- طیب، ع، ح. (۱۳۷۸). اطیب البیان فی تفسیر القرآن، تهران: انتشارات اسلام.
- نرم افزار جامع التفاسیر حاوی بیش از یکصد چهل و چهار دوره از تفاسیر فریقین.
- نرم افزار مکتبه الشامله.

قرآن پژوهی (۱) Quranic Studies (1)

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اصلی - تخصصی	پیشنیاز: ندارد

هدف درس :

بررسی و تحلیل مباحث اعجاز قرآن و بررسی و نقد شبهات مطرح درباره قرآن کریم

رئوس مطالب :

- نقد و بررسی نظریه‌های مطرح در حوزه اعجاز قرآن
- رویکردهای جدید در تبیین اعجاز قرآن (تحلیل معناشناختی و نشانه‌شناختی اعجاز قرآن)
- بررسی و نقد آراء مستشرقان در حوزه اعجاز
- جریان شناسی شبهات قرآنی
- بررسی و نقد شبهات مطرح درباره ساختار قرآن کریم مانند: وحی و نزول قرآن، تدوین قرآن، تاریخ گذاری قرآن ، قرائات قرآن
- بررسی و نقد شبهه تاثیرپذیری قرآن از کتب عهدین و واژگان دخیل در قرآن
- بررسی و نقد شبهات درباره مفاهیم قرآن کریم مانند: ادعای تعارض در آیات آفرینش، قصص، خاتمیت
- بررسی و نقد شبهات قرآنی مستشرقان مانند نولدکه، گلدتسیهر و ونزبرو

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+		+	+

بازدید : -

منابع اصلی:

- اسعدی، م. (۱۳۸۹). آسیب شناسی جریان های تفسیری، تهران: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
- باقلانی، م. (۱۴۲۱ق). اعجاز القرآن، بیروت: دارالکتب العلمیه

- بنت الشاطی، ع. (۱۴۰۴ق). الاعجاز البیانی، قاهره: دارالمعارف
- بنت الشاطی، ع. (بی تا). التفسیر البیانی للقرآن الکریم، قاهره: دارالمعارف .
- خالدی، ص. (۲۰۰۷). القرآن و نقض مطاعن الرهبان، دمشق: دارالقلم.
- علی الصغیر، م. ح. (۱۳۷۲). خاورشناسان و پژوهش های قرآنی، تهران: موسسه مطبع الفجر .
- معرفت، م، ه. (۱۴۲۶ق). ردود و شبهات، قم: انتشارات التمهید.

Burton, J. (1977), collection of the Quran, Cambridge

Goldziher, I. (1889-1890) Muhammedanische Studien, 2vols, Halle

Jeffery, A. (1937), Materials for the history of the text of the Quran, Leiden.

قرآن پژوهی (۲)
Quran Studies (2)

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اصلی - تخصصی	پیشنیاز: ندارد

هدف درس:

بررسی و تحلیل مباحث نسخ، محکم و مشابه در علوم قرآنی

رئوس مطالب:

- تحلیل مفهوم نسخ و انواع آن نزد متقدمان و معاصران
- بررسی و نقد آراء متقدمان و متأخران در حوزه ناسخ و منسوخ
- بررسی و نقد دیدگاههای مختلف در تفسیر آیات مشابه نزد متقدمان و معاصران
- بررسی تطبیقی دیدگاههای متقدمان و متأخران در تبیین محکم و مشابه
- نقد و بررسی آراء مستشرقان در حوزه نسخ، محکم و مشابه

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+		+	+

بازدید -

منابع اصلی:

- این حزم، ع. (۱۴۰۶ق). الناسخ و المنسوخ، تحقیق عبدالغفار، بیروت: دار الکتب العلمیه
- ارکاتی، م، غ. (بی تا). نثر المرجان فی نظم القرآن، بمبئی: (بی جا).
- حاج سید جوادی، ک. (۱۳۷۹). کلک قدسی، تهران: سازمان چاپ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- خویی، ا. (۱۹۸۱). البیان، بیروت: دارالزهراء
- زید، م. (۱۳۱۹ق). النسخ فی القرآن الکریم، بیروت: انتشارات دارالفکر.
- سرشار، م. (۱۳۸۹). بررسی و نقد مداخل قرآن، حدیث، رجال، تفسیر در دایره المعارف اسلام، تهران: نشر مجمع جهانی تقریب مذاهب.
- سید مرتضی، ع. (۱۳۸۲ش). الموضح عن جهه اعجاز القرآن، مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی

- طباطبایی، م.ح. (۱۴۱۷ق). المیزان فی تفسیر القرآن، قم: انتشارات اسلامی.
- معرفت، م. ه. (۱۳۶۵ق). التمهید فی علوم القرآن، قم: موسسه نشر اسلامی.

Hirschfeld, H.(1902).New research in to the composition and exegesis of the Quran,
London

رجال حدیث (۱)

The Biography and Criticism of Traditionists (Rejāl al-Hadith) (1)

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اصلی - تخصصی	پیشنیاز: ندارد

هدف درس:

نقد و بررسی مبانی و روشهای جرح و تعدیل راویان، بررسی قواعد توثیق خاص و عام، توحید مختلفات و روشهای تمییز مشترکات

رئوس مطالب:

- سیر تحول علم رجال و آراء رجالی در شیعه و اهل سنت
- بررسی اصطلاحات جرح و تعدیل و ملاکهای آن
- شیوه تالیف و نظام دهی مباحث رجالی در آثار متقدمان و متأخران شیعه
- روشهای رجالیان در توثیق و تضعیف راویان
- توحید مختلفات و مراحل آن
- تمییز مشترکات و معیارهای آن
- ارزیابی رجالی روایات کتب اربعه حدیثی شیعه و صحاح سه اهل سنت
- رویکردهای جدید به علم رجال (مباحث نام‌شناسی و کاربرد آن در علم رجال)

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+		+	+

بازدید: _

منابع اصلی:

- تفرشی، م. (۱۴۱۸ق). نقد الرجال، قم: موسسه آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث.
- خوئی، ا. (۱۴۱۳ق) معجم رجال الحديث، نجف.
- خواجهی، م.ا. (۱۴۱۳ق). الفوائد الرجاليه، مشهد: مجمع البحوث الاسلاميه.
- سبحانی، ج. (۱۴۱۴ق). کلیات فی علم الرجال، قم: موسسه النشر الاسلامی.
- طریحی، ف. (۱۳۷۴ق). جامع المقال فيما يتعلق باحوال الحديث و الرجال، (تصحیح: محمد کاظم طریحی)، بی جا: کتابفروشی جعفری تبریزی.
- علیاری تبریزی، ع. (بی تا). بهجه الآمال فی شرح زبده المقال، تهران: بنیاد فرهنگ اسلامی حاج محمد حسین کوشان پور.
- فضلی، ع. (۱۴۱۶ق). اصول علم الرجال، بیروت: موسسه ام القرى للتحقیق و النشر.
- قهپایی، ع. (۱۳۶۴). مجمع الرجال، قم: موسسه مطبوعاتی اسماعیلیان.
- کجوری شیرازی، م. (۱۴۲۳ق). الفوائد الرجاليه، به تحقیق محمد کاظم رحمان ستایش، قم: دارالحديث الثقافیه.
- کربلایی زاده، کلباسی، ا. (۱۴۲۳ق). اسماءالمقال فی علم الرجال، تحقیق مصطفی درایتی، قم، دارالحديث.
- کلباسی، م.ا. (۱۴۳۳ق). الرسائل الرجاليه، به تحقیق محمد حسین درایتی، قم: دار الحديث.
- کنی، ع. (۱۴۲۱ق). توضیح المقال فی علم الرجال، به تحقیق محمد حسین مولوی، قم: دارالحديث.
- مامقانی، ع. (بی تا). تنقیح المقال، بی جا: بی نا.
- نجار، محمد علی. (۱۴۱۰ق). تصحیح تراثنا الرجالی، بی جا، موسسه الهجرة.
- نمازی شاهرودی، علی. (۱۴۱۲ق). مستدرکات علم رجال الحديث، اصفهان: ابن المولف.
- وحید بهبهانی، م. ب. (۱۴۱۵ق). الفوائد الحائریه، قم: مجمع الفكر الاسلامی.
- وحید بهبهانی، م. ب. (۱۳۰۶ق). تعلیقه علی منهج المقال، تهران: بی نا.

فقه الحدیث
Hadith Apprehension (Fiqh al – Hadith)

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اصلی - تخصصی	پیشنیاز: ندارد

هدف درس :

بررسی روش های فقه الحدیث و تحلیل معارف حدیثی

رئوس مطالب :

- فقه الحدیث ائمه اثنی عشر (ع)
 - بررسی و نقد روش های فقه الحدیثی دانشوران شیعه
 - بررسی و نقد روشهای فقه الحدیثی اهل سنت
 - رویکردهای جدید نقد متن در حوزه حدیثی
 - تحلیل فقه الحدیثی ناظر به مسائل اجتماعی مانند امامت و ولایت و نقش آن در ایجاد جامعه نمونه و امت وسط، ولایت فقیه، حکومت و سیاست و جایگاه آن در دین، اقتصاد اسلامی (فقر و غنا) خمس و زکات، صدقات، انفاق
 - تحلیل فقه الحدیثی ناظر به جریان های فکری مانند شرک ، نفاق ، کفر، غلو، اباحی گری، ارجاء، فتنه و فتنه گران
- روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+		+	+

بازدید :

منابع اصلی:

- ابن القتیبه، ع. (۱۴۲۶ ق). تاویل مختلف الحدیث، بیروت : المكتبة العصرية.
- تستری، م، ت. (۱۴۰۱ ق). الاخبار الدخیله، تهران : مكتبة الصدوق.
- حر العاملی، م. (۱۴۱۳ق). وسایل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، قم: موسسه آل البيت لاحیاء التراث.
- الحکیمی، م. (۱۴۱۱ ق). الحیاه، تهران : دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- حنفی، ح. (۱۳۷۹). من نقد السند الی نقدالمتن. قم: مجله علوم و حدیث ش ۱۵ تا ۲۱.
- رضی، م. (۱۴۱۵ ق). نهج البلاغه تصحیح دکتر صبحی صالح، قم : دارالاسوه للطباعه و النشر.
- شبر، ع. (۱۴۰۷ ق). مصابیح الانوارفی شرح مشکلات الاخبار، بیروت :موسسه النور للمطبوعات.
- شیخ البهائی، م. (۱۴۱۰ق). اربعین حدیث، ترجمه خاتون آبادی، تهران : حکمت.

- صدوق ، م . (۱۳۷۹ق) . معانی الاخبار ، تهران :مکتبه الصدوق .
- عمری ، ا. (۱۴۱۷ق) . منهج النقد عندالمحدثین مقارنا بالمنهج النقد الغریبه ، ریاض : داراشیلبا .
- فیض الکاشانی ، م. (۱۳۶۵ ق) . الوافی (مقدمه) :مکتبه الامام امیرالمومنین علی علیه السلام العامه .
- کلینی ، م. (۱۳۸۸ ق) . الکافی (اصول ، فروع و روضه) ، تهران :دارالکتب الاسلامیه
- مجلسی ، م ب. (۱۳۳۵ق) . بحار الانوار فی درر الاخبار عن ائمه الاطهار ، تهران : دارالکتب الاسلامیه .
- مجلسی ، م ، ب. (۱۳۷۰ق) . مرآت العقول ، تهران : دارالکتب الاسلامیه .
- مرتضی ، ع. (۱۳۷۲ق) . امالی المرتضی (غررالفوائد و دررالقلائد) . تحقیق ابوالفضل ابراهیم ، بیروت : دار احیاء الکتب العربیه .
- نرم افزراهای حدیثی: کتابخانه اهل بیت، جامع الاحادیث - دانشنامه امام علی (ع) .

قرآن و عهدین Quran and Bible

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اختیاری	پیشنیاز: ندارد

هدف درس: تحلیل تطبیقی مباحث اعتقادی و اخلاقی در قرآن و عهدین

رئوس مطالب:

- روش شناسی تفسیر عهدین
- بررسی اهم تفاسیر عهدین و کتاب تلمود
- مباحث اعتقادی: ماهیت خدا، وحدانیت و تثلیث، پدیده وحی، نبوت، آخرت شناسی، آینده جهان و حکومت صالحان و معجزه، عصمت انبیاء در قرآن و عهدین
- مباحث اخلاقی فردی و اجتماعی مانند: عبادت و پرستش، امید، توبه، خطا، کرامت و عزت نفس، عفو و انتقام، تواضع، حمد و شکر، ضلالت، محبت و رحمت، ملکوت و جامعه مومنان، وحدت

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+		+	+

بازدید: _

منابع اصلی:

- آشتیانی، ج. (۱۳۶۸). تحقیقی در دین مسیح، تهران: نشر دانش.
- اف.ئی پیترز. (۱۳۸۴). اسلام، یهودیت، مسیحیت (مترجم: ح، توفیقی). قم: مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب.
- ترجمه تفسیری کتاب مقدس. (۱۹۹۵). انگلستان: انجمن بین المللی کتاب مقدس.

- دنیز ماسون. (۱۳۸۵). قرآن و کتاب مقدس. (ترجمه : ف، تهامی). تهران: دفتر پژوهش و نشر سهروردی درون مایه های مشترک.

- سی ، تنی ، مریل. (۱۳۵۹ق). انجیل ایمان ، تهران: انتشارات آفتاب عدالت مترجم : سارخاچیکی.

- کمیجانی، د. (۱۳۸۴ق). پژوهشی توصیفی در کتب مقدس ، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

- گرنت رابرت و تویسی دیوید. (۱۳۸۵ق). تاریخچه مکاتب تفسیری و هرمنوتیکی کتاب مقدس. (مترجم : ا، ساجدی). تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

- گروهی از نویسندگان مسیحی. (۱۳۷۸ق). اخلاق در شش دین جهان. (مترجم : م، ح وقار). تهران: انتشارات اطلاعات.

- گروهی از نویسندگان مسیحی. (۱۹۸۶). معجم اللاهوت الکتابی، بیروت: دار المشرق.

- نرم افزار جامع التفاسیر و نورالانوار.

- مک گراث، آلیستر. (۱۳۸۴). درسنامه الهیات مسیحی. (مترجم : ب، حدادی). قم: مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب.

- میلر، و. (۱۳۱۹). تفسیر انجیل یوحنا، تهران: چاپخانه بروخیم.

- میلر، و. (۱۹۳۴). تفسیر انجیل لوقا، تهران: چاپخانه بروخیم.

- میلر، و. (۱۹۳۲). تفسیر کتاب اعمال رسولان.

- هاکس، ج. (۱۳۷۷). قاموس کتاب مقدس، تهران: انتشارات اساطیر.

- Hastings, J. (1908-1920), the Encyclopedia of Religion and Ethics, New York.

- Mircea Eliade. (1981) The Encyclopedia of Religion, New York.

احادیث موضوعه
Fabricated Traditions

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اختیاری	پیشنیاز: ندارد

هدف درس:

بررسی زمینه‌ها و آثار جعل حدیث و معیارهای شناخت احادیث موضوعه

رئوس مطالب:

- پیشینه وضع و منبع شناسی احادیث موضوعه نزد فریقین
- اقسام وضع و آسیب های آن
- تحلیل زمینه های وضع حدیث
- تحلیل عوامل و انگیزه های وضع مانند: انگیزه های سیاسی - مذهبی و فرقه ای، فضایل افراد و اعمال، قصه سرایان، دگر اندیشی و عناد، یهودیات، مجوسیات و مسیحیات، جریان های انحرافی غلو، ناصبی گری، بنی امیه
- معیارهای شناخت احادیث موضوعه
- موضع ائمه اهل بیت (ع) در برابر احادیث موضوعه
- نقد و بررسی نمونه هایی از احادیث موضوعه در حوزه های کلامی، فقهی، اخلاقی و تفسیری و تاریخی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+		+	+

بازدید:

منابع اصلی:

- ابن جوزی، ع. (۱۴۰۳ق). الموضوعات الکبری، تحقیق عبدالرحمن محمد عثمان، بیروت: دارالفکر
- ابوشهبه، م. (۱۴۱۳ق). الوضع الحدیث، بیروت: دارالجلیل
- البانی، م. ن. (۱۴۲۰ق). سلسله الاحادیث الضعیفه و الموضوعه، ریاض: مکتبه المعارف للنشر و التوزیع.
- امینی، ع. (۱۴۱۴ق). الغدیر، تهران: بیروت موسسه الاعلمی للمطبوعات.
- التستری، م. ت. (۱۴۱۰ق). الاخبار الدخیله، تهران: مکتبه الصدوق.
- السیوطی، ج. ع. (۱۳۱۷ق). اللثالی المصنوعه بیروت: مطبعه الادبیه.
- عسکری، م. (۱۳۸۰ق). احادیث ام المومنین عایشه، نجف: مطبعه الحیدری.
- عسکری، م. (۱۳۵۷ق). نقش ائمه در احیاء دین، تهران: مجمع علمی اسلامی.

- كتانى، ع.ع. (١٤٠١ق). تنزيه الشريعه المرفوعه عن اخبار الشيعه الموضوعه، بيروت: دارالكتب العلميه.
- معروف الحسنى. ه (١٤١١ق) الموضوعات فى الآثار و الاخبار. بيروت: دارالكتب العلميه.
- منابع حديثى فريقتين (كتب اربعه - صحاح سته - نرم افزار جامع الاحاديث و مكتبه اهل البيت)

زبان قرآن Quran Language

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اختیاری	پیشنیاز: ندارد

هدف درس :

نقد و بررسی نظریه‌های مطرح در حوزه زبان قرآن و تبیین سطوح معنایی آن

رئوس مطالب :

- بررسی ضرورت و اهمیت زبان دین و زبان قرآن
- تحلیل مهمترین مسائل زبان دینی جدید و نقد و بررسی نظریه‌ها
- زبان قرآن در تصورات و مفردات
- زبان قرآن در تصدیقات یا جمله‌ها
- شیوه زبان قرآن
- معناداری زبان قرآن
- نقش و کارکرد زبان قرآن
- فیصله بخشی و نه معماگونگی زبان قرآن
- بررسی سطوح معنایی زبان قرآن (یک وجهی یا چند وجهی)
- جاودانگی و فراعصری بودن زبان قرآن

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+		+	+

بازدید : _

منابع اصلی :

- ساجدی نیا، ا. (۱۳۸۳ق). زبان دین و قرآن ، قم: مرکز انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
- سعیدی روشن ، م. (۱۳۷۹ق). زبان قرآن و مسائل آن، قم : پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- زمانی، ع. (۱۳۷۵ق) زبان دین ، قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم .

علوم و فنون قرائات
Readings Sciences and Techniques

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اختیاری	پیشیاز: ندارد

هدف درس :

تحلیل وجوه و مبانی قرائات گوناگون با تکیه بر زبان شناسی، "صرفی، نحوی، ادبی"

رئوس مطالب :

- بررسی وجوه قرائات و مبانی آن
- تبیین و تحلیل فرش الحروف و تجوید القراءه در قرائات هفتگانه
- بررسی ویژگی های زبانی قبائل عرب عصر نزول قرآن و تاثیر آنها در قرائات
- بررسی وجوه قرائی متأثر از مباحث صرفی، اشتقاقی، نحوی و بلاغی
- تاثیر قرائات بر تفسیر و دلایل آن

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+		+	+

بازدید : -

منابع اصلی:

- ابوزرع، ع. (۱۹۸۳). حجه القراءات، بیروت: موسسه الرساله.
- ابو حیان اندلسی، م. (۱۴۱۴ق). البحر المحيط فی التفسیر، بیروت: دارالفکر.
- ابن الجزری، ش.م. (بی تا). النشر فی القرائات العشر، قاهره: مکتبه القاهره.
- حاجی اسماعیلی، م. (۱۳۸۳). قرائات هفتگانه، تهران: انتشارات سروش.
- دانی، ا.ع. (۱۹۳۰). التیسیر فی القرائات السبع، استانبول: مطبعه الدوله.
- ستوده نیا، م. (۱۳۹۱). شرح مقدمه جزریه در تجوید، وقف و ابتدا و رسم مصحف. تهران: وزارت ارشاد.
- طبرسی، ف. (۱۴۰۸ق). مجمع البیان فی التفسیر القرآن، بیروت: دارالمعرفه.
- قسطلانی، ش. (۱۹۷۲). لطائف الاشارات لفنون القرائات، قاهره: دارالمعارف.

- مکی ابن ابی طالب، ق. (۱۹۸۱). الکشف عن وجوه القراءات السبع و عللها، بیروت: موسسه الرساله.
- نلسون، ک. (۱۳۹۰). هنر قرائت قرآن. ترجمه و تحقیق محمدرضا ستوده نیا، تهران: زمان نو.

جریان‌شناسی علوم قرآن و حدیث
Movements of Quran and Hadith Sciences

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اختیاری	پیشنیاز: ندارد

هدف درس:

بررسی و نقد آراء و اندیشه‌های جدید در حوزه ی علوم قرآن و حدیث

رئوس مطالب:

الف) قرآن و علوم قرآنی

- ویژگی های عصر جدید ، طرح مسأله وانواع برخوردها درحوزه شناخت وروش
- جهان اسلام ونظرات جدید درحوزه ی قرآن (مصر- ایران- عراق- هند- پاکستان)
- نگرش های بین رشته ای از قبیل: (روان شناسی ، جامعه شناسی ،.....)

ب) حدیث و علوم حدیثی:

- تحولات روان شناختی در حوزه مطالعات اجتماعی وتأثیر ویژگی های عصر جدید بر پژوهش های حدیث
- احیای رویکردهای سنتی: نو اخباریان (شیعه) ، بازسازی روش های گذشته (اهل سنت)
- پژوهش های میان رشته ای: (روش تاریخی، زبان شناسی، معنی شناسی، مطالعات عرفانی، هرمنوتیکی ...)

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+		+	+

بازدید :-

منابع اصلی:

- بنت الشاطی ، ع.(بی تا). التفسیر البیانی للقرآن الکریم ، قاهره: دارالمعارف .
- بهبودی ، م ، ب .(۱۳۶۲). معرفه الحدیث ، تهران : وزارت فرهنگ و آموزش عالی کشور ، مرکز انتشارات علمی و فرهنگی.
- حجتی ، م .ب .(۱۳۶۰). تاریخ قرآن ، تهران : دفتر نشر فرهنگ اسلامی
- خویی ، ا.(بی تا). البیان فی تفسیر قرآن :بی جا.
- خویی ، ا.(۱۳۶۷). در آمدی بر علم رجال ، ترجمه : (مقدمه معجم رجال الحدیث)، تهران : انتشارات امیر کبیر.
- رامیار ، م .(۱۳۶۲). تاریخ قرآن ، تهران : انتشارات امیر کبیر.

- زرقانی ، م ، ع . (۱۴۱۶ق). مناهل العرفان فی علوم القرآن ، بیروت : دار الکتب العلمیه .
- شرفاوی ، ع.م. (بی تا). الفکر الدینی فی مواجهه العصر ، بی جا: مکتبه لاشاب .
- شریف ، م.ا. (۱۴۰۲ق). اتجاهات التجديد فی تفسیر القرآن لکریم فی مصر قاهره . دار التراث .
- طوسی ، م . (۱۳۶۲). التبیان فی تفسیر القرآن ، تصحیح و تعلیق احمد شوقی الامین واحمد حبیب قصیر ، نجف اشرف : مکتب الامین
- علی الصغیر ، م.ح. (۱۳۷۲). خاور شناسان و پژوهش های قرآنی ، ترجمه محمد صادق شریعت ، م ، تهران :موسسه مطلع الفجر .
- مشکور ، م.ج.ر. (۱۳۶۸). فرهنگ فرق اسلامی ، مشهد: بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی
- معرفت ، م ، ه . (۱۳۷۹). تفسیر ومفسرون ، قم : موسسه ی فرهنگی تمهید
- معرفت ، م ، ه . (۱۳۸۶). التمهید ، قم : موسسه ی فرهنگی تمهید.
- ابوزید، ن. ح. (۱۹۹۷)، النص السلطه ، الحقیقه الفکر الدینی بین اراده المعرفه واراده الهیمنه ، بیروت : الدار البیضاء ، طبع سوم.
- ابوزید، ن. ح. (۱۹۹۶). اتجاه العقلي فی التفسیر ، بیروت: دار التنویر .
- ابوزید، ن. ح. (۱۹۹۵). اشکالیات القراءه والیات التأویل بیروت : الدار البیضاء

رجال حدیث (۲)

The biography and criticism of traditionists (Rejāl al al – Hadith) (2)

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اختیاری	پیشنیاز: ندارد

هدف درس :

نقد و بررسی منابع رجالی فریقین و تحلیل اسانید کتب حدیثی فریقین

رئوس مطالب :

- مآخذ شناسی آثار رجالی شیعه و اهل سنت
- نقد و بررسی حجیت اقوال رجالیان
- نقد و بررسی مفهوم جرح و تعدیل
- توثیقات خاص و عام و ارزش آنها
- تحلیل اسانید و نظام دهی به طبقات رجالی
- مذاهب و نقش آنها در نقد های رجالی
- علم رجال و اصول شرح حال پژوهی جدید

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+		+	+

بازدید : _

منابع اصلی :

- تفرشی، م، م. (۱۴۱۸ق). نقد الرجال، قم: موسسه آل البیت علیهم السلام لإحياء التراث.
- خواجه‌نوی، م، ا. (۱۴۱۳ق). الفوائد الرجالیة، مشهد: مجمع البحوث الاسلامیه.
- سبحانی، ج. (۱۴۱۴ق). کلیات فی علم الرجال، قم: موسسه النشر الاسلامی.

- طریحی، ف. (۱۳۷۴ق). جامع المقال فیما یتعلق باحوال الحدیث و الرجال، (تصحیح: محمد کاظم طریحی)، بی جا کتابفروشی جعفری تبریزی.
- علیاری تبریزی، ع. (بی تا). بهجه الآمال فی شرح زبده المقال، بی جا: بنیاد فرهنگ اسلامی حاج محمد حسین کوشان پور.
- فضلی، ع. (۱۴۱۶ق). اصول علم الرجال، بیروت: موسسه ام القرى للتحقیق و النشر.
- قهپایی، ع. (۱۳۶۴ق). مجمع الرجال، قم: موسسه مطبوعاتی اسماعیلیان.
- کجوری شیرازی، م. (۱۴۲۳ق). الفوائد الرجالیه، به تحقیق محمد کاظم رحمان ستایش، قم: دارالحدیث الثقافیه.
- کلباسی، م. (۱۴۳۳ق). الرسائل الرجالیه، به تحقیق محمد حسین درایتی، قم: دار الحدیث.
- کنی، ع. (۱۴۲۱ق). توضیح المقال فی علم الرجال، به تحقیق محمد حسین مولوی، قم: دارالحدیث.
- مامقانی، ع. (بی تا). تنقیح المقال، بی جا: بی نا.
- نجار، م. (۱۴۱۰ق). تصحیح تراثنا الرجالی، بی جا، موسسه الهجرة.
- نمازی شاهرودی، ع. (۱۴۱۲ق). مستدرکات علم رجال الحدیث، اصفهان: ابن المولف.
- وحید بهبهانی، م. (۱۴۱۵ق). الفوائد الحائریه، قم: مجمع الفکر الاسلامی.
- وحید بهبهانی، م. (۱۳۰۶ق). تعلیقه علی منهج المقال، تهران: بی نا.

جدول بازنگری در عناوین و سرفصل دروس

ردیف	عنوان درس فعلی	عنوان درس جدید	تعداد واحد	ملاحظات و تغییرات
۱	قرائت تاریخ و فنون آن	علوم و فنون قرائات	۲	تغییر در عنوان و سرفصل ها و منابع
۲	تفسیر (۱)	تفسیر پژوهی (۱)	۲	تغییر در عنوان و سرفصل ها و منابع
۳	تفسیر (۲)	تفسیر پژوهی (۲)	۲	تغییر در عنوان و سرفصل ها و منابع
۴	زبان قرآن	زبان قرآن	۲	تغییر سرفصل ها و منابع
۵	نقد و بررسی مکاتب و روش های تفسیری	قرآن پژوهی (۱)	۲	تغییر در عنوان و سرفصل ها و منابع
۶	نقد و بررسی آراء معاصران درباره قرآن	قرآن پژوهی (۲)	۲	تغییر در عنوان و سرفصل ها و منابع
۷	نقد و بررسی آراء معاصران درباره حدیث	جریان شناسی علوم قرآن و حدیث	۲	تغییر در عنوان و سرفصل ها و منابع
۸	بررسی تطبیقی موضوعات در قرآن و عهدین	قرآن و عهدین	۲	تغییر در عنوان و سرفصل ها و منابع
۹	رجال حدیث	رجال حدیث (۱)	۲	تغییر در سرفصل ها و منابع
۱۰	سیر نگارش های حدیثی فریقین	رجال حدیث (۲)	۲	واحد جدید
۱۱	فقه الحدیث	فقه الحدیث	۲	تغییر در سرفصل ها و منابع
۱۲	نقد و بررسی درباره احادیث موضوعه	احادیث موضوعه	۲	تغییر در عنوان و سرفصل ها و منابع
۱۳	رساله	رساله	۱۸	
۱۴	جمع		۴۲	